

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТУВАННЯ В КУРСІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ УМІНЬ РІЗНОГО ТИПУ

Оксана РІЖНЯК, Ренат РІЖНЯК (Кіровоград, Україна)

У статті розглядається методика конструювання завдань із розгорнутою відповіддю для вимірювання навчальних досягнень студентів з латинської мови, подається типологія завдань із розгорнутою відповіддю.

Ключові слова: форми контролю, тестування, завдання, методика.

In the article the methodology of constructing the system of tasks is suggesting the folded answer for measuring educational achievements of students in Latin, types of tasks are given.

Key words: forms of control, testing, task, method, folded answer.

Реформування вищої освіти в напрямку запровадження кредитно-модульної системи та введення нових державних стандартів неможливе без організації об'єктивного вимірювання навчальних досягнень студентів. Відомо, що в розвинутих країнах вже давно сформувалася галузь знань «освітні вимірювання» (educational measurement). В українській педагогіці можна говорити тільки про початок шляху створення вітчизняної системи розробки та використання якісних стандартизованих та сертифікованих тестових матеріалів, які придатні для проведення незалежної оцінки якості знань суб'єктів навчання, якості освіти на різних освітніх рівнях у державі, а також для атестації освітніх закладів.

Становлення вітчизняної системи педагогічного тестування поки що відбувається нерівномірно: з одного боку, це модний напрямок, підкріплений великою кількістю «домашніх» авторських предметних тестів, з іншого – якість таких тестів не завжди відповідає стандартним вимогам, які теж знаходяться на етапі формування. На наш погляд, це процес закономірний та позитивний. Адже тільки через «перехід кількості до якості» зазвичай відбувається становлення всього нового, тим більше, що іноді нове – це добре забуте старе: вітчизняна наука і раніше зверталася до різних видів тестування. У доробках кожного викладача завжди є різноманітні тести з окремих тем. Зазвичай вони стосуються перевірки елементарних знань та навичок. Всі філологи вміють користуватися (в тому числі, складати самостійно, так би мовити, під власні вимоги) тести з фонетики, лексики, морфології, синтаксису. Латинська мова не є винятком. Наприклад: тести для перевірки вміння визначити відміну або відмінок іменника, час або особу дієслова, знань буквосполучень, слів, виразів тощо.

Але сьогодні досить важливого значення набувають такі форми контролю, що дозволяють найбільш точно та об'єктивно виміряти поелементну структуру навчальних досягнень суб'єктів навчання, виміряти якість та властивості особистості, вимірювання яких є можливим у процесі систематичного навчання [1: 4], [2: 30], [3: 67].

Розглянемо особливості методики конструювання системи завдань з розгорнутою відповіддю для вимірювання навчальних досягнень студентів з філології. Суть цієї методики полягає у визначенні структури та змісту шуканого інтегрованого завдання (або структури та змісту вимірювання навчальних досягнень тих, хто навчається) за наперед визначеною структурою складних предметних умінь, вимірювання рівня формування яких і є метою проведення контрольного зрізу (детальніше про формування складних умінь див. [6: 45]).

Типологія завдань із розгорнутою відповіддю визначається багато в чому особливостями предмета. За підходами, що використовуються при оцінюванні відповідей з філології, можна виділити три підтипи завдань із розгорнутою відповіддю [5: 152], [4: 214]:

- завдання, для оцінки виконання яких використовується узагальнена схема оцінювання (у процесі оцінювання відповіді враховується послідовність кроків виконання завдання, обґрунтованість ключових моментів, одержання правильної відповіді);

- завдання, для оцінки виконання яких використовується узагальнена аналітична схема оцінювання (завдання аналізується й оцінюється за кількома аспектами – критеріями – оцінювання);

- завдання, для оцінки виконання яких використовується схема оцінювання, побудована на основі поелементного аналізу виконання завдання (у змісті відповіді виділяються окремі елементи, залежні або незалежні; відповідь оцінюється за наявністю в ній виділених елементів). Предметом нашого дослідження буде методика конструювання певного інтегрованого завдання, що складається із завдань з розгорнутою відповіддю. Використовуватися буде схема оцінювання, побудована на основі поелементного аналізу виконання завдання. У процесі конструювання згаданого інтегрованого завдання ми будемо дотримуватися таких вимог:

1. Інтегроване завдання (тест) призначене для перевірки формування в студентів наперед заданих складних умінь, які є складовою формування професійних умінь, визначених освітнім стандартом.

2. Інтегроване завдання має бути розраховане для виконання студентами за певний обмежений проміжок часу (1-1,5 академічні години).

3. В основу критерію вимірювання навчальних досягнень студентів з використанням вказаного інтегрованого завдання має бути покладений співвимірний (або однаковий) підхід до вимірювання відтворення кожного елементу завдання. При цьому якість відтворення кожного елементу складного уміння може оцінюватися або ж з використанням бінарної системи оцінювання (елемент уміння відтворений – 1, елемент уміння не відтворений – 0), або тернарної (елемент уміння відтворений повністю – 2, елемент уміння відтворений частково – 1, елемент уміння не відтворений – 0), або, в загальному випадку, n -нарної – залежно від необхідності виділити вагу того чи іншого елементарного уміння порівняно з іншими уміннями, рівень формування яких перевіряється.

4. Результати тестування мають бути легко трансльованими до прийнятої у конкретно вибраному навчальному закладі системи оцінювання навчальних досягнень студентів. Крім того, результати тестування мають забезпечити можливість формулювання висновків про абсолютний рівень формування в окремих студентів та в групи студентів як окремих складних умінь, так і їх компонентів. Очевидно, що виконання даної вимоги дасть можливість викладачеві не тільки уявляти рівень формування обраних для перевірки тестом складних умінь, а й бачити реальну картину здатності суб'єктів навчання до подальшої навчальної діяльності. А це, у свою чергу, дозволить можливість внести корисні корективи у навчальний процес.

Введемо позначення для складних умінь, рівень формування яких буде перевірятися тестом, через A_1, A_2, \dots, A_m . Визначимо структуру складних умінь. Нехай для відтворення складного уміння A_1 необхідно відтворити такі елементарні уміння: $a_1^1, a_1^2, \dots, a_1^n$, для відтворення складного уміння A_2 – елементарні уміння $a_2^1, a_2^2, \dots, a_2^{n_2}, \dots$, для відтворення складного уміння A_m – елементарні уміння $a_m^1, a_m^2, \dots, a_m^{n_m}$. Ми допускаємо тотожність деяких з елементарних умінь, що входять до складних умінь. Більше того, це може бути корисним у контексті перевірки якості відтворення одного і того ж елементарного уміння у процесі відтворення різних складних умінь (тобто, відтворення одного і того ж елементарного уміння в різних навчальних умовах). При цьому можна робити висновки з приводу факту високої кореляції відтворення одного і того ж елементарного уміння у різних умовах, або ж аналізувати причини низької кореляції відтворення такого уміння у процесі відтворення неоднакових складних умінь. У відповідності до визначеної структури складних умінь та виділених елементарних умінь формуємо завдання тесту (при визначенні його компонентів – окремих завдань – керуємося заданими складними уміннями, а також вимогою обмеженості проміжку часу, відведеного на виконання інтегрованого завдання). Перелічені елементарні уміння і стануть окремими вимірюваними елементами у змісті відповіді на розгорнуте завдання.

Подібний підхід до створення завдань з відкритою відповіддю можна використовувати у філологічних дисциплінах тому, що це пов'язано з тим, що, по-перше, предмет вивчення (мова) є структурованим; по-друге, структурованою є традиційна програма вивчення мови; по-третє, у вивченні більшості тем традиційним є використання різноманітних схем та

алгоритмів; по-четверте, методика викладання дисципліни (мови) містить універсальні методичні прийоми, які використовуються і в методиці викладання інших дисциплін. Проілюструємо реалізацію підходу до конструювання завдань з розгорнутою відповіддю на прикладі фрагменту інтегрованого завдання, метою якого є з'ясування рівня володіння фактичним матеріалом студентами напрямку підготовки Філологія*.

Традиційно при вивченні синтетичних мов (українська, російська, латина та ін.) велике значення надається формуванню уміння граматичного аналізу різних типів речень. Розглянемо це на прикладі штучного речення, запропонованого ще в середині минулого століття відомим російським лінгвістом Л.В. Щербою «Глокая куздра штеко бодланула бокра и кудрячит бокренка».

Як відомо, вміння граматичного аналізу речення (в цьому прикладі – простого) складається з двох складних умінь: B_1 – уміння виконувати синтаксичний розбір речення та B_2 – уміння проводити морфологічний аналіз, кожне з яких об'єднує декілька простих умінь.

Так, складне уміння B_1 складається з таких простих умінь: уміння визначати тип простого речення (уміння b_1), уміння правильно знаходити граматичну основу речення (уміння b_2), уміння визначати групу підмета (уміння b_3), уміння визначати групу присудка (уміння b_4).

Складне уміння B_2 складається з уміння b_1 – уміння виконувати морфологічний аналіз іменника, уміння b_2 – уміння виконувати морфологічний аналіз дієслова, уміння b_3 – уміння виконувати морфологічний аналіз прикметника, уміння b_4 – уміння виконувати морфологічний аналіз прислівника та уміння b_5 – уміння виконувати морфологічний аналіз сполучника (уміння морфологічного аналізу інших частин мови для цього речення не використовуються).

Але кожне з таких простих умінь, у свою чергу, поділяється на декілька елементарних умінь.

Наприклад, уміння правильно визначати тип простого речення (уміння b_1 складного умінь B_1) містить в собі уміння розпізнавати прості та складні речення, односкладові та двоскладові, поширені та непоширені, ускладнені та неускладнені.

А уміння морфологічного аналізу іменника «куздра» (уміння b_1 складного умінь B_2) складається з уміння знаходити початкову форму («куздра»), уміння поставити питання до форми слова, використаної у реченні (хто?), уміння визначити граматичну категорію роду (жіночий), уміння визначити граматичну категорію числа (однина), уміння визначити граматичну категорію відмінка (називний), уміння визначити відміну (перша), уміння визначити групу (тверда), уміння визначити синтаксичну функцію (підмет).

Подібним чином визначається структура складного умінь перекладу крилатих латинських висловів, наприклад, «*Auroga musis amica*».

Для виконання завдань подібного типу потрібні наступні уміння:

- уміння визначити граматичну форму слів у реченні;
- уміння визначити початкову форму слова;
- уміння користуватися словниками;
- уміння визначити метафоричні особливості тексту.

Такий підхід до конструювання завдань з розгорнутою відповіддю дає можливість оцінювати виконання тестових завдань за плануванням перевірки рівня сформованості наперед заданої сукупності (або системи) складних умінь. Висвітлена методика дозволяє свідомо підійти до питання планування та організації вимірювання навчальних досягнень суб'єктів навчання, а також в цілому формалізувати конструювання завдань зазначеного типу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аванесов В. С. Теория и практика педагогических измерений (материалы публикаций в открытых источниках и Интернет) – Подготовлено ЦТ и МКО УГТУ УПИ, 2005г. – 98 с.

2. Майоров А.Н. Теория и практика создания тестов для системы образования. – М.: Народное образование, 2000.
3. Ляшенко О.І., С.А.Раков. Тестові технології і моніторинг в системі освіти України: стан і перспективи розвитку. – Вісник ТІМО. – 2008. – № 11-12. – с. 67-70.
4. Раков С.А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ: Монографія. – Харків: Факт, 2005. – 360 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 1997. – 192 с.
6. Кушнір В.А., Кушнір Г.А., Ріжняк Р.Я. Інноваційні методи навчання математики / Науково-методичний посібник. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2008. – 148 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Оксана Ріжняк – доцент кафедри перекладу та загального мовознавства факультету іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: історична лексикографія та методика викладання латинської мови.

Ренат Ріжняк – професор кафедри математики фізико-математичного факультету Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: інтегративний підхід до викладання математики в школі та ВНЗ.